

Iva Pasini Tržec

Samostalni istraživač, Beč

O provenijenciji slike *Majčinstvo* Louisa de Monija iz Strossmayerove galerije starih majstora

Prethodno priopćenje – *Preliminary communication*Primljeno – *Received* 31. 5. 2021.

UDK 75:069.5(497.5Zagreb)

DOI <https://doi.org/10.31664/ripu.2021.45.15>

Sažetak

Na temelju istraživanja arhivske dokumentacije, aukcijskih kataloga i materijalnih tragova na poleđini slike *Majčinstvo* Louisa de Monija (1698. – 1771.) autorica utvrđuje raniju provenijenciju slike, koja od 1910. godine kao dio donacije Aleksandre Mlinarić, rođ. Davydov, čini dio zbirnoga fonda Strossmayerove galerije starih majstora HAZU. Povijest slike *Majčinstvo* prati od 1767. godine, kada je u Amsterdamu prodavana zbirka ljubitelja umjetnosti Pietera van Capella. Sliku

potom identificira 1773. godine na prodaji zbirke Johana Aegidiusz. van der Marcka, gradonačelnika Leidena i de Monijeva patrona, te potom na prodaji zbirke baruna Menna van Coehoorna 1801. godine u Amsterdamu. Utvrđena provenijencija nije rezultirala samo popisivanjem smjene vlasnika, nego je omogućila i potvrdu atribucije slike nizozemskom slikaru Louisu de Moniju te je doprinijela saznanju o postojanju pandana slici *Djevojka s pismom*.

Ključne riječi: *Louis de Moni*, *Strossmayerova galerija starih majstora HAZU*, *Aleksandra Mlinarić, rođ. Davydov*, *Menna van Coehoorn*, *Johan Aegidiusz. van der Marck*, *Pieter van Capello*

Početkom 20. stoljeća zbirni fond Strossmayerove galerije starih majstora HAZU obogaćen je vrijednom donacijom od devet slika i dvije grafike koje je poklonila Aleksandra Mlinarić, rođena Davydov.¹ Važnost toga poklona višekratno je isticana u literaturi,² a opetovani navod o okolnostima donacije preuzet je iz kataloga izložbe *Sto godina Strossmayerove galerije*.³ Navodno je vlastelinka Aleksandra Mlinarić Davydova iz slavonske Orahovice »sa zidova svojega dvorca skinula godine 1910. sva umjetnička djela naslijeđena nakon muževljeve smrti i poklonila ih Galeriji.«⁴ Uvidom u pismo-hranu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti proizlazi da je 16. rujna 1910. godine carski ruski državni savjetnik u Orahovici Ivan Mlinarić obavijestio Akademiju o pošiljci slika, koje poklanja njegova supruga Aleksandra, rođ. Davydov u Moskvi.⁵ Po prispjeću slika u Akademiju, tadašnji tajnik Akademije zahvalio se 25. rujna donatorima: »slike su stigle neoštećene te će se po Vašoj želji u galeriji smjestiti zajedno, samo bakrorez Petra Velikog smjestit će se u prostorijama

uprave, jer u našoj galeriji slika nema bakroreza.«⁶ Tom su prilikom, prema molbi Ivana Mlinarića, vjerojatno i vraćene fotografije slika, priložene pošiljci.⁷ Arhivska dokumentacija revidira romantiziranu sliku o slavonskoj vlastelinki koja se tek nakon muževljeve smrti odlučila pokloniti slike Akademiji, no donosi tek šture podatke o donatorici i njezinom suprugu: podrijetlo Aleksandre Davydov i titulu Ivana Mlinarića. Kao carski ruski državni savjetnik, Ivan Mlinarić bio je član Državnoga savjeta, najviše i najuglednije administrativne institucije Ruskoga Carstva.⁸ Njegove je članove imenovao car iz redova najviše aristokracije i iz redova svojih ministara, najčešće pred kraj aktivne javne karijere. Imali su političku i počasnu ulogu, te su u velikoj mjeri odražavali civilnu i vojnu elitu carske Rusije. Lista savjetnika, s kratkim biografskim podacima do početka Prvoga svjetskoga rata tiskana u *Entsiklopedičeskiy slovar* nažalost nam nije dostupna,⁹ no sama činjenica pripadnosti najvišem ruskom savjetodavnom, a kasnije i zakonodavnom tijelu govori o

1. Louis de Moni, *Majčinstvo*, ulje na dasci, 32 × 26,6 cm, Strossmayerova galerija starih majstora HAZU, inv. br. SG-429
Louis de Moni, Motherhood, oil on panel, 32 × 26.6 cm, Strossmayer Gallery of Old Masters, Croatian Academy of Sciences and Arts, inv. no. SG-429

moći i ugledu koji je Ivan Mlinarić zasigurno uživao. Navodi iz ondašnjeg tiska potvrđuju njegovu društvenu ulogu i daju naslutiti lagodnost u kojoj su živjeli supružnici Ivan Mlinarić i Aleksandra Davydova. Kao istaknuti gosti Krapinskih Toplica imenovani su tijekom 1910. i 1911. godine: »Herr Ivan Mlinaric, Staatsrat aus Tula, Russland«;¹⁰ »Herr Ivan Mlinaric, kais. russ. Staatsrat mit Gemahlin, Moskau«.¹¹ Iz

kratkog navoda crpimo i podatak o ruskom gradu Tuli, gdje je Mlinarić obnašao funkciju carskoga savjetnika.

Analiza arhivskih dokumenata nije rezultirala saznanjima o sakupljačkoj djelatnosti donatorice Aleksandre Mlinarić, rođ. Davydov, no materijalni tragovi na poledinama pojedinih darovanih slika kriju zanimljive podatke o njihovoj ranijoj provenijenciji.¹² Ovim prilogom razmotrit će se ranija

2. Poledina slike
Back of the painting

provenijencija slike *Majčinstvo* nizozemskog slikara Louisa de Monija (1698. – 1771.), pod čijom je atribucijom slika i poklonjena Galeriji (sl. 1). Po prispjeću u Galeriju bila je izložena u stalnom postavu do njene obnove koju je proveo Gabriel pl. Térey 1926. godine,¹³ a ponovno je bila uključena u postav povodom obilježavanja sto godina Strossmayerove galerije 1984. godine.¹⁴ Izlagana je na tematskim izložbama Galerije, no dosad nije bila detaljnije razmatrana.¹⁵

U formatu uspravno postavljena pravokutnika predstavljen je intiman trenutak dojenja. Mlada majka sjetnoga izraza lica drži u krilu punašno djetesce kojem se pune obrašćići dok siše. Djetinjom radoznalošću budno promatra i istovremeno se igra majčinim rubom haljine. Majka s djetetom sjedi na

stolcu koji je koso postavljen ulijevo u odnosu na donji rub slike. Zajedno s motivom stolca s posudom uz donji desni kut slike te kolijevkom i draperijom slijeva stvara ritmično kretanje prema dubini, koje uravnotežuje jarko osvjetljenje na likovima ističući ih od tamne, jednostavno opisane unutrašnjosti. Tipologija likova govori u prilog potvrde autorstva Louisa de Monija, kao i pomna slikarska tehnika na tragu »Leidenske škole profinjenoga slikarstva« (niz. *Leidse fijnschilders*), koju je afirmirao Gerard Dou (1613. – 1675.), jedan od najznačajnijih leidskih slikara 17. stoljeća.¹⁶ Louis de Moni, rodom iz Brere, ostvario je značajnu slikarsku karijeru u Leidenu gdje je djelovao od 1729. do 1771. godine.¹⁷ Proslavio se *genre* slikama u tradiciji leidskih *fijnschilders*

3. Detalj poledine slike
Detail of the back of the painting

slikajući istovremeno kopije prema slikama nizozemskoga zlatnog doba, za otvoreno tržište.¹⁸ Poznato je da je Louis de Moni kopirao različite teme i autore, od Rembrandta do Hansa Jordaensa, no upravo su njegove kopije prema *genre* slikama Gerarda Doua, Gabriela Metsua i Fransa van Mierisa St. ostvarile najviše iznose i bile osobito cijene u 18. stoljeću. De Monijev opus dosad nije monografski obrađen, a istraživanja su usmjerena prvenstveno na kopije koje je slikao.¹⁹

Rani galerijski katalogi bilježe postojanje ceduljice na nizozemskome s opisom slike na njezinoj poledini (sl. 2),²⁰ a taj je podatak uvrstio i nizozemski povjesničar umjetnosti Cornelis Hofstede de Groot u svoje kartične bilješke o slikama prenoseći isječak iz kataloga Petra Knolla.²¹ Stara, strojno ispisana ceduljica donosi opis i dimenzije slike (sl. 3): »Monie / Op Paneel, hoog 12 [1/4] breed [10 1/4 duim] / Een vrouw in nachtgewand zittende en een kind de Borst geevende; aan de rechterzy- / de staat een wieg en ter linkerzyde een stoel, war op een Tinne Waterpot; [z]eer schoon van schildering en u[it]voerig behandeld.« (Monie / na dasci, visina 12 [1/4] širina [10 1/4 palčeva] / Žena sjedi u noćnoj košulji i na prsima hrani dijete; s njezine desne strane / nalazi se kolijevka a s lijeve strane stolac, na kojem je kositrena posuda za vodu; vrlo lijepo slikana i detaljno izvedena.) Većim

4. Stranica kataloga prodaje zbirke baruna Menna van Coehoorna, Amsterdam, 1801.

Page from the sale catalogue of Baron Menno van Coehoorn's collection, Amsterdam, 1801

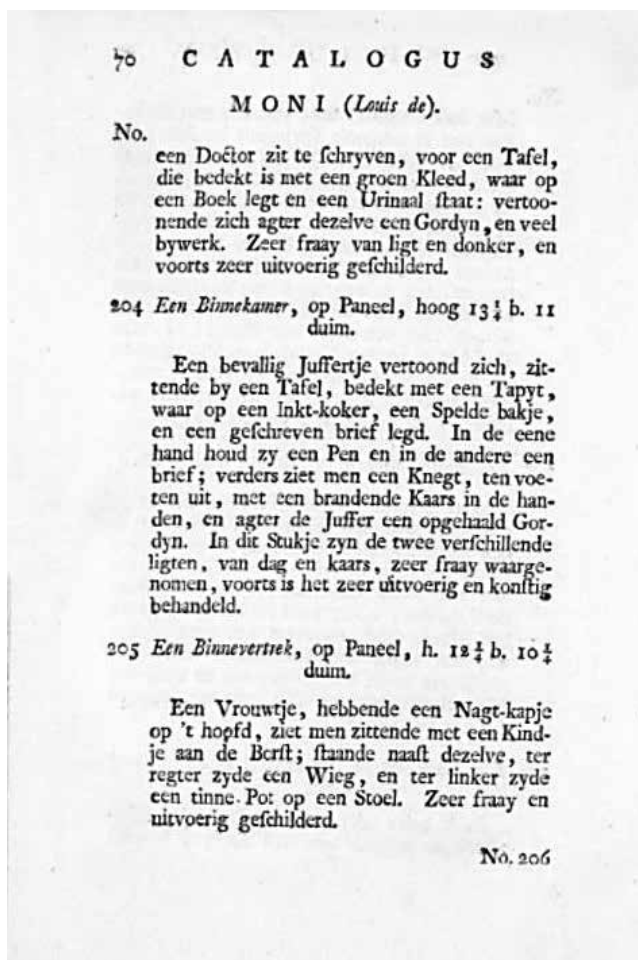

5. Stranica kataloga prodaje zbirke baruna Menna van Coehoorna, Amsterdam, 1801.

Page from the sale catalogue of Baron Menno van Coehoorn's collection, Amsterdam, 1801

dijelom prekriva ceduljicu ispod, koja se nazire samo s gornje strane i na kojoj razaznajemo »Moni«. ²² Gornju ceduljicu, čiji opis i dimenzije u potpunosti odgovaraju slici, moguće je identificirati u bazi *Getty Research Index*. ²³ Riječ je o isječku iz *Catalogus van een verzameling fraaije schilderyen door voornaame nederlansche en andere schilders, en een uitmuntend kabinet van prent-kunst (...)* alles by een verzameld, en nagelaten door wylen Jonkheer Menno Baron van Coehoorn, prirednog za aukciju održanu 19. listopada 1801. godine u Amsterdamu. ²⁴ Barun Menno van Coehoorn (1730. – 1800.) pripadao je utjecajnoj haškoj obitelji, čiji su članovi ostvarili značajne vojne karijere, a Mennov djed, imenjak Menno proslavio se krajem 17. stoljeća kao inovator na polju vojnog inženjerstva. ²⁵ Njegov traktat o obrambenim utvrdama, preveden na više jezika, učinio ga je slavnim i izvan granica Nizozemske, a njegov izum prenosivoga minobacača, koji je po njemu i prozvan, korišten je još tijekom Prvoga svjetskog rata. ²⁶ Mennov unuk, Menno bio je posljednji muški potomak obitelji van Coehoorn preminuvši 20. studenoga 1800. godine u Den Haagu. ²⁷ Za razliku od ostalih članova obitelji, ostao je zapamćen ponajviše kao skupljač umjetnina.

6. Stranica kataloga prodaje zbirke Johana Aegidiusz. van der Marcka, Amsterdam, 1773.

Page from the sale catalogue of Johan Aegidiusz. van der Marck's collection, Amsterdam, 1773

Više od 3500 grafika navedeno je u prodajnom katalogu koji broji i 91 sliku. Umjetnine je kupovao na javnim dražbama i od lokalnih trgovaca umjetninama, birajući prvenstveno krajolike, marine, mrtve prirode i *genre scene*. Pojedine danas identificirane slike u javnim i privatnim zbirkama govore o važnosti van Coehoornove zbirke, poput slike *Štala* Philipsa Wouwermana u Rijksmuseumu u Amsterdamu, ²⁸ slike *Starica pušta krv mladoj ženi* Quiringha van Brekelenkama u Mauritshuisu u Den Haagu ²⁹ ili slike *Alkemičar* Cornelisa Bege u National Gallery of Art u Washingtonu D.C. ³⁰

Kako proizlazi iz prodajnog kataloga, Menno van Coehoorn posjedovao je tri slike Louisa de Monija (kat. br. 44, 45, 46). ³¹ Slika *Majčinstvo* iz Strossmayerove galerije tiskana je pod kataloškim brojem 45 (sl. 4). U bazi *Getty Research Index* uz taj je kataloški broj navedena opaska »companion to lot 46«. ³² Tragom toga navoda istražen je podatak zabilježen pod kataloškim brojem 46 o ranijem vlasniku zagrebačkoga pandana, slike Louisa de Monija *Djevojka s pismom*: »en af komstig uit het Kabinet van wylen de Heer van der Mark« (potječe iz zbirke pokojnoga gospodina van der Marka) (sl. 5). ³³ »Heer van der Mark« zasigurno je Johan Aegidiusz. van

der Marck (1707. – 1772.), gradonačelnik Leidena i guverner Zapadnoindijske kompanije u Amsterdamu te upravitelj Leidenskoga sveučilišta.³⁴ Kao ugledni predstavnik leidskoga društva aktivno se bavio i skupljanjem umjetnina. Njegova velika umjetnička zbirka slika, crteža i grafika posthumno je prodavana u organizaciji trgovaca umjetninama Hendrika de Wintera i Jana Yvera na dvije amsterdamske prodaje 1773. godine.³⁵ Van der Marckove slike prodavane su 25. kolovoza.³⁶ U prodajnom katalogu ne prepoznajemo samo sliku *Djevojka s pismom* (kat. br. 204), nego i sliku *Majčinstvo* iz Strossmayerove galerije pod kataloškim brojem 205: »Een Binnenvertrek, op Paneel, h. 12 ¼ b. 10 ¼ / duim. / Een Vrouwte, hebbende een Nagt-kapje / op 't hopfd, ziet men zittende met een Kind- / je aan der Borst; staande naast dezelve, ter / regter zyde een Wieg, en ter linker zyde / een tinne Pot op en Stoel. Zeer fraay en / uitvoerig geschilderd.« (Unutrašnjost sobe, na dasci, v. 12 ¼ š. 10 ¼ palčeva. / Ženu s noćnom kapom / na glavi, vidimo kako sjedi s djetetom / na prsima; pokraj nje stoji s / desne strane kolijevka, a s lijeve strane / kositrena posuda na stolcu. Vrlo lijepo i detaljno naslikana.) (sl. 6).³⁷ Uz neznatnu razliku kataloški opis slike *Majčinstvo* odgovara onome iz prodajnog kataloga baruna Menna van Coehoorna, čiji je isječak zalijepljen na njezinu poledinu.

Van der Marck posjedovao je čak jedanaest de Monijevih slika, njegove crteže i kopije prema slikama iz 17. stoljeća.³⁸ Osobno je poznavao slikara, od kojega je naručio i slikarov autoportret.³⁹ Louis de Moni zasigurno je imao slobodan ulaz u bogatu van der Marckovu zbirku, u kojoj su se nalazile brojne slike nizozemskoga zlatnog doba.⁴⁰ Posredno je skupljao i saznanja o preferencijama i interesima skupljača i lakše donosio odluke koje se slike isplate kopirati. Njegove kopije ostvarivale su iznimno visoke iznose, a de Moni je u svoje doba smatran jednim od najvjernijih sljedbenika leidske škole finoga slikarstva. Nakon slikarove smrti 1771. godine, van der Marck je aktivno sudjelovao u prodaji slikarove ostavštine 1772. godine. Van der Marckov primjerak de Monijeva prodajnog kataloga, koji se čuva u Bibliothèque Nationale de France u Parizu, sadrži njegove anotacije, imena kupaca i cijena.⁴¹ Zasad ostaje nepoznato kada je van der Marck nabavio sliku *Majčinstvo*, no istraživanja ranije provenijencije slike pokazala su da de Monijev patron nije bio i njezin prvi vlasnik.

Pretraživanjem kartičnih bilježaka iz ostavštine Cornelisa Hofstede de Groota, koje se čuvaju u Nizozemskom institutu za povijest umjetnosti u Den Haagu, prepoznata je slika *Majčinstvo* u isječku iz prodajnog kataloga Pietera van Capella: »50. Nog een dito, verbeeldende een Zorgdragende / Moeder, haar Kind aan de Borst hebbende, met / verder bywerk, mede kragtig en gloeyendt geschil- / dert als de vorige, door denzelven, op paneel, / hoog 12, breed 10 duimen 70.« (Još jedna, predstavlja brižnu / majku, svoje dijete drži na prsima, s / dodatnim rekvizitima, moćno i blistavo naslikana, kao prethodna, od istoga slikara, na dasci, / visina 12, širina 10 palčeva 70.).⁴² Prodaja zbirke Pietera van Capella održana je 6. svibnja 1767. godine u Amsterdamu.⁴³ Iako nije sačuvano mnogo podataka o vlasniku zbirke, već sama titula »liefhebber«, koja je istaknuta u naslovu prodajnog katalo-

ga, govori o njegovom poznavanju umjetnosti, skupljačkoj strasti, osobito slika živućih slikara te financijskom statusu.⁴⁴ Ostalo je zabilježeno da je njegovu prodaju posjetio i sam slikar Louis de Moni kupivši jednu vlastitu *genre* sliku po narudžbi određenoga Pietera Caauwa.⁴⁵ Uvidom u prodajni katalog koji broji 88 navoda, saznajemo da je van Capello u trenutku prodaje 1767. godine posjedovao pet slika Louisa de Monija, što potvrđuje ne samo popularnost slikara još za vrijeme života, nego i nesumnjivo ranije poznanstvo slikara i toga ljubitelja umjetnosti. Osim slike, danas u Strossmayerovoj galeriji u prodajnom katalogu prepoznajemo i sliku *Djevojka s pismom* (kat. br. 48).⁴⁶

Povijest slike *Majčinstvo*, ali i njezina pandana možemo pratiti od kasnih šezdesetih godina 17. stoljeća, kada je Louis de Moni još uvelike bio aktivan kao slikar. Identifikacija slika na prodaji iz 1767. godine u Amsterdamu nije važna samo zbog datuma, koji je nesumnjivo blizak vremenu nastanka slika, nego govori u prilog neupitnoj atribuciji tom osamnaestostoljetnom slikaru. Činjenica da je sam slikar, koji je djelovao i kao trgovac umjetninama, sudjelovao u licitacijama za druge skupljače na toj prodaji posredno potvrđuje i njegovo autorstvo. Dvije su slike potom identificirane 1773. godine na prodaji van der Marckove zbirke, koji je održavao prijateljske odnose sa slikarom, te potom na prodaji Coehoornove zbirke 1801. godine. Nakon prodaje početkom 19. stoljeća njihove se sudbine razdvajaju, pri čemu svaka dobiva novoga vlasnika. Iz anotiranoga Coehoornova kataloga, koji se čuva u The Frick Collection u New Yorku, saznajemo da je sliku *Majčinstvo* kupio određeni Frantzen, a sliku *Djevojka s pismom* Schley (sl. 4).⁴⁷

Trgovac umjetninama Frantzen bio je osobito aktivan na amsterdamskom tržištu umjetninama na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće,⁴⁸ no sliku iz Strossmayerove galerije ne prepoznajemo na daljim prodajama, te okolnosti ulaska u zbirku Aleksandre Mlinarić, rođ. Davydov, ostaju nepoznate. U određenoj je mjeri međutim moguće pratiti povijest slike *Djevojka s pismom*. Prema navodu iz *Getty Research Indexa* sliku je po nalogu Johannes van de Puttea kupio Phillipus Schley.⁴⁹ Ubrzo potom, 22. svibnja 1810. godine, ista je aukcijska kuća, Phillipus Schley, organizirala prodaju zbirke Johannes van de Puttea. Slika je evidentirana pod brojem 62, a ostao je zabilježen i novi vlasnik, amsterdamski trgovac umjetninama Theodorus Spaan.⁵⁰

Iz opisa u prodajnim katalozima moguće je pretpostaviti izgled Louis de Monijevih slika *Djevojka s pismom*: djevojka sjedi za stolom prekrivenim tepihom na kojem se nalaze bočica s tintom, posuda za pribadače i ispisano pismo. U jednoj ruci drži pero, a u drugoj pismo. U pozadini se vidi sluga s gorućom svijećom u rukama, a iza djevojke visi zavjesa. Kataloški opisi hvale dojam prirodnoga i umjetnoga svjetla koji je postignut na slici. Upravo je motiv upaljene svijeće (niz. *kaarslichtje*), proslavljen na slikama Gerarda Doua, odigrao važnu ulogu u izboru motiva koje je kopirao Louis de Moni.⁵¹ Osim kao demonstracija slikarskog umijeća, motivom svijeće de Moni odavao je počast velikanima prethodnoga stoljeća, istovremeno se afirmirajući kao njihov sljedbenik. U literaturi je iznesena pretpostavka da bi slika *Djevojka s pismom* mogla biti identična slici iz zbirke Kuhn iz Brna koju je aukcijska

kuća Frederik Muller & Co. prodavala u Amsterdamu 4. lipnja 1929. godine.⁵² U kartičnim bilješkama de Groota sačuvan je isječak prodajnog kataloga zbirke Otta Kuhna s navodom slike Louisa de Monija »44. Le message«,⁵³ koji odgovara ranijim opisima, no nažalost uvid u katalog, u kojem je slika bila i reproducirana, nije bio moguć. Stoga, ostavljajući tu mogućnost otvorenom valja nadodati i nedavnu prodaju slike *Ljubavno pismo* pripisanu Louisu de Moniju. Ponudena je posredstvom minhenske aukcijske kuće Neumeister 21. ožujka 2018. uz kratki opis i opasku da potječe od plemstva Nordrhein-Westfalen (»Nordrhein-westfälischer Adelsbesitz«).⁵⁴ Dimenzijama i izgledom neodoljivo podsjeća na opise u prodajnim katalogizima iz 18. i 19. stoljeća, ali i onome iz 1929. godine. Međutim za prepoznavanje pandana slici *Majčinstvo* u toj slici izostaju konkretnija uporišta, pogotovo s obzirom na ustaljene kopističke prakse nizozemskih slikarskih škola. Bez obzira na nerazriješeno pitanje sudbine slike *Djevojka s pismom*, spoznaja o postojanju pandana slici *Majčinstvo*, koja bi bez istraživanja provenijencije ostala nezabilježena, proširuje interpretaciju značenja slike u Strossmayerovoj galeriji.

Unatoč tome što je istraživanje provenijencije tek podsjetilo na nezaobilaznu donatoricu Aleksandru Mlinarić, rođ.

Davydov, u povijesti Strossmayerove galerije, skupljena su svekolika nova saznanja o podrijetlu same slike. Uspostavljena provenijencija slike nije rezultirala samo popisivanjem smjene vlasnika slike, nego je omogućila i potvrdu atribucije slike slikaru Louisu de Moniju. Iako nije pripadao toliko cijenenom zlatnom dobu nizozemskoga slikarstva, Louis de Moni osigurao si je u 18. stoljeću poziciju najvjernijega nastavljачa leidskoga *genre* slikarstva 17. stoljeća, istovremeno stvarajući vlastita originalna rješenja i kopirajući *genre* slike prethodnoga razdoblja. Formiravši vlastiti izraz u velikoj mjeri u tradiciji slavnoga slikarstva Gerarda Doua i njegove slikarske škole u Leidenu, Louis de Moni stvorio je nišu na tržištu svjesno iskoristivši popularnost sedamnaestostoljetnoga slikarstva. Rezultati istraživanja provenijencije pokazali su da je slika *Majčinstvo* originalan doprinos slikara Louisa de Monija, čime se slika ističe među sjevernjačkim slikama Strossmayerove galerije za koje je u velikoj mjeri moguće utvrditi predložak prema kojem su nastale. Rezultati istraživanja provenijencije upotpunili su i saznanja o vremenu kada je djelovao slikar te potvrdili široki krug poznanika među skupljačima u kojem se Louis de Moni kao slikar, kopist i trgovac umjetninama kretao.

Bilješke

* Ovaj rad financirala je Hrvatska zaklada za znanost projektom IP-2020-02-1356 *Istraživanje provenijencije umjetnina u zagrebačkim zbirkama* (ZagArtColl_ProResearch).

1
Kopija po: Rafael, *Preobraženje*, ulje na platnu, 56,9 × 39,7 cm, inv. br. SG-428; Louis de Moni, *Majčinstvo*, ulje na dasci, 32 × 26,6 cm, inv. br. SG-429; Aert van der Neer, *Krajolik pri mjesecini*, ulje na platnu, 64,5 × 76,9 cm, inv. br. SG-430; Flamanski slikar, *Vađenje kamena ludosti*, ulje na dasci, 19,1 × 24,8 cm, inv. br. SG-431; Neznani slikar, *Portret žene*, ulje na platnu, 48,9 × 40,7 cm, inv. br. SG-432; Charles Lacroix, *Svetionik*, ulje na platnu, 66,5 × 83 cm, inv. br. SG-433; Charles Lacroix, *Luka*, ulje na platnu, 66,5 × 83 cm, inv. br. SG-434; Jeanne Philiberte Ledoux, *Bakantica*, ulje na platnu, 45,8 × 38,1 cm, inv. br. SG-435; Španjolski slikar, *Portret starca*, ulje na platnu, 47 × 37,9 cm, inv. br. SG-436. Sudbine bakroreza Johanna Friedricha Bausea, prema Le Royju, *Petar Veliki* i kromolitografije *Moskovski Kremlj* ostaju nepoznate.

2
Usp. MIROSLAV GAŠPAROVIĆ, Strossmayerova galerija HAZU – donacije i donatori, *Informatica Museologica*, 23/1–4 (1992.), 95–102, 97; ŽARKA VUJIĆ, Žene i sabiranje; duša nema spola (Kristina Švedska), pa ipak..., *Informatica museologica*, 32/1–2 (2001.), 6–11, 8; LJERKA DULIBIĆ, A History of the Strossmayer Gallery in Zagreb, *Journal of Croatian Studies*, 43 (2002.), 115–150; INDIRA ŠAMEC FLASCHAR, *Akademika galerija slikah. Bibliografija priloga o Strossmayerovoj galeriji starih majstora Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, 1842. – 1946.*, Zagreb, 2011., 21.

3
Usp. VINKO ZLAMALIK, Manje donacije i otkupi, u: *Sto godina Strossmayerove galerije 1884–1984: izložba u povodu stote obljetnice otvorenja Strossmayerove galerije starih majstora Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, katalog izložbe (ur. Vinko Zlamalik), Zagreb, 1984., 77–101, 77.

4
Isto, 77.

5
Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (dalje: AHAZU), 2, Zapisnici sjednica (1910. – 1911.), Urudžbeni spisi, 1910., spis 176-1910. Usp. i Zapisnik I. ovogodišnje sjednice odbora za galeriju slika dne 18. novembra 1910. Isto.

6
Tajnik August Musić Aleksandri Mlinarić, 25. rujna 1910. Isto. Usp. i Eine Spende für die Südslavische Akademie, *Agramer Zeitung*, 218 (26. rujna 1910.), 6.

7
AHAZU, 2, Zapisnici sjednica (1910. – 1911.), Urudžbeni spisi, 1910., spis 176-1910.

8
Usp. WERNER EUGEN MOSSE, Aspects of Tsarist Bureaucracy: Recruitment to the Imperial State Council 1855–1914, *The Slavonic and East European Review*, 57/2 (1979.), 240–254.

9
Isto, 240.

10
Krapina-Töplitz, *Marburger Zeitung*, 96 (11. kolovoza 1910.), 5.

11
Krapina-Töplitz, *Agramer Zeitung*, 138 (19. lipnja 1911.), 5; Aus Kurorten und Sommerfrischen, Krapina-Töplitz, *Grazer Volksblatt*, 278 (21. lipnja 1911.), 6.

12
Na poledini slike *Preobraženje* (inv. br. SG-428) sačuvan je grb s monogramom ET.

- 13
Usp. JOSIP BRUNŠMID, *Akademijska galerija Strossmayerova*, Zagreb, 1911., kat. br. 429; JOSIP BRUNŠMID, *Akademijska galerija Strossmayerova*, Zagreb, 1917., kat. br. 429; PETAR KNOLL, *Akademijska galerija Strossmayerova*, Zagreb, 1922., kat. br. 429.
- 14
Usp. VINKO ZLAMALIK (bilj. 3), 100, kat. br. 262; ĐURO VAN-ĐURA, *Nizozemske slikarske škole u Strossmayerovoj galeriji starih majstora Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, Zagreb, 1988., 113–114.
- 15
Usp. ĐURO VANĐURA, *Religiozne teme nizozemskih slikarskih škola*, katalog izložbe, Zagreb, 1987., kat. br. 32; ĐURO VAN-ĐURA, *Oblici narodne kulture u nizozemskom slikarstvu*, katalog izložbe, Zagreb, 1987., kat. br. 37.
- 16
Više o slikarstvu 17. stoljeća u Leidenu vidi WAYNE FRANITS, *Dutch Seventeenth-Century Genre Painting, Its Stylistic and Thematic Evolution*, New Haven – London, 2004., 115–134.
- 17
Usp. Louis de Moni, dostupno na: <https://rkd.nl/en/explore/artists/56876> (27. 4. 2021.); JUNKO AONO, *Confronting the Golden Age. Imitation and Innovation in Dutch Genre Painting 1680–1750*, Amsterdam, 2015., 186–187; Moni, Louis de, u: PIETER A. SCHEEN (ur.), *Lexicon Nederlandse beeldende kunstenaars 1750–1950*, sv. M–Z, 's-Gravenhage, 1970., 70.
- 18
Usp. JUNKO AONO, *Reproducing the Golden Age: Copies after the Seventeenth-Century Dutch Genre Painting in the First Half of the Eighteenth Century*, *Oud Holland*, 121/1 (2008.), 1–34, 8–9.
- 19
Usp. JUNKO AONO (bilj. 18); JUNKO AONO, *Imitation and Innovation: Dutch genre painting 1680–1750 and its reception of the Golden Age*, doktorska disertacija, University of Amsterdam, dostupno na: <https://dare.uva.nl/search?identifier=dbeea155c983-4eb9-9540-8c1f6e35677a> (27. 4. 2021.).
- 20
Usp. JOSIP BRUNŠMID (bilj. 13, 1911.), kat. br. 429; JOSIP BRUNŠMID (bilj. 13, 1917.), kat. br. 429; PETAR KNOLL (bilj. 13), kat. br. 429.
- 21
Hofstede de Grootfiches, Moni. Louis de, baknummer: 176, fichenummer: 1344708, dostupno na: <https://rkd.nl/nl/explore/excerpts/341496> (27. 4. 2021.).
- 22
S obzirom na oskudne podatke »Moni (Leuis de) / Innterieur« nije moguće identificirati ceduljicu.
- 23
Sale Catalog N-18, Lot 0045, dostupno na: <https://piprod.getty.edu/starweb/pi/servlet.starweb?path=pi/pi.web> (27. 4. 2021.).
- 24
Philippe van der Schley i dr., *Catalogus van een verzameling fraaije schilderyen door voornaame nederlansche en andere schilders, en een uitmuntend kabinet van prent-kunst (...) alles by een verzameld, en nagelaten door wylen Jonkheer Menno Baron van Coehoorn*, Amsterdam, 1801., dostupno na: http://portal.getty.edu/books/frick_1145342004 (27. 4. 2021.).
- 25
Usp. ALBERT REINSTRAS, *Menno baron van Coehoorn, een veldheer in Wijckel*, Den Haag, 2004.
- 26
Isto, 12–13.
- 27
Sale Catalog N-18, dostupno na: <https://piprod.getty.edu/starweb/pi/servlet.starweb?path=pi/pi.web> (27. 4. 2021.).
- 28
Philips Wouwerman, *Štala*, ulje na dasci, 46,6 × 64,3 cm, Amsterdam, Rijksmuseum, inv. br. SK-A-2348, dostupno na: <https://www.rijksmuseum.nl/en/collection/SK-A-2348> (27. 4. 2021.).
- 29
Quiringh Brekelenkam, *Starica pušta krv mladoj ženi*, ulje na dasci, 47,9 × 36,7 cm, Den Haag, Mauritshuis, inv. br. 562, dostupno na: <https://www.mauritshuis.nl/nl-nl/verdiep/de-collectie/kunstwerken/een-oude-vrouw-die-een-aderlating-uitvoert-bij-een-jonge-vrouw-bekend-als-de-kopster-562/detailgegevens/> (27. 4. 2021.).
- 30
Cornelis Bega, *Alkemičar*, ulje na platnu, 35 × 28,6 cm, Washington D. C, National Gallery of Art, dostupno na: <https://www.pubhist.com/w39338> (27. 4. 2021.).
- 31
Usp. Philippe van der Schley i dr., *Catalogus van een verzameling fraaije schilderyen door voornaame nederlansche en andere schilders, en een uitmuntend kabinet van prent-kunst ... alles by een verzameld, en nagelaten door wylen Jonkheer Menno Baron van Coehoorn*, Amsterdam, 1801., 11, dostupno na: <https://archive.org/details/frick-31072002712943/page/n13/mode/2up> (27. 4. 2021.).
- 32
Sale Catalog N-18, Lot 0045, dostupno na: <https://piprod.getty.edu/starweb/pi/servlet.starweb?path=pi/pi.web> (27. 4. 2021.).
- 33
Philippe van der Schley i dr., *Catalogus van een verzameling fraaije schilderyen door voornaame nederlansche en andere schilders, en een uitmuntend kabinet van prent-kunst ... alles by een verzameld, en nagelaten door wylen Jonkheer Menno Baron van Coehoorn*, Amsterdam, 1801., 12, dostupno na: <https://archive.org/details/frick-31072002712943/page/n15/mode/2up> (27. 4. 2021.).
- 34
Usp. Johan van der Marck, dostupno na: <https://rkd.nl/nl/explore/artists/422331> (27. 4. 2021.).
- 35
Usp. ADOLPH STARING, *Een Leidsch verzamelaar en zijn lijfschilder, Leids Jaarboekje*, 45 (1953.), 114–119, 116.
- 36
Usp. HENDRIK DE WINTER – JAN YVER, *Catalogus van een uitmuntend en Overheerlyk Kabinet konstige Schilderyen, door de voornaamste Nederlandsche Meesters... Alles in veele Jaaren byeen verzamelt en nagelaaten door wylen den wel Ed. Gestrenge Heer Mr. Johan van der Marck Ægidiusz. in zyn wel Ed. Geftr. leven, Raad en Oud-Burgemeester, en laatst Hoofd-Officier der Stad Leyden*, Amsterdam, 25. kolovoza 1773., dostupno na: <https://bibliotheque-numerique.inha.fr/collection/item/18174-catalogus-van-eeen-uitmuntend-en-overheerlyk-kabinet-konstige-schilderyen-door-de-voornaamste-nederlandsche-meesters-vente-du-25-aout-1773?offset=4> (27. 4. 2021.).
- 37
Isto, 70.

- 38
JUNKO AONO (bilj. 19), 65. Usp. i Moni (Louis de), u: JOHANNES IMMERZEEL, *De levens en werken der hollandsche en vlaamsche kunstschilders, beeldhouwers, graveurs en bouwmeesters, van het begin der vijftiende eeuw tot heden*, sv. 2, Amsterdam, 1843., 236–237.
- 39
JUNKO AONO (bilj. 19), 65.
- 40
Isto, 66.
- 41
Isto, 61, bilj. 35.
- 42
Hofstede de Grootfiches, Moni, Louis de, baknummer: 176, fichennummer: 1345074, dostupno na: <https://rkd.nl/nl/explore/excerpts/341862> (27. 4. 2021.).
- 43
Usp. *Catalogus van Schilderyen by een verzameld door een voornam Liefhebber (zynde, zo men zegt, den Heer Capello)*, Amsterdam, 6. svibnja 1767., dostupno na: <https://bibliotheque-numerique.inha.fr/viewer/17962/?offset=#page=1&viewer=picture&o=bookmarks&n=0&q=> (27. 4. 2021.).
- 44
Više u: ANGELA K. HO, *Creating distinctions in Dutch genre painting, repetition and inovation*, Amsterdam, [2017.], 38–44.
- 45
JUNKO AONO (bilj. 19), 64, bilj. 45.
- 46
Catalogus van Schilderyen (bilj. 43), 590.
- 47
Usp. PHILIPPE VAN DER SCHLEY et al., *Catalogus van een verzameling fraaije schilderyen door voornaame nederlansche en andere schilders, en een uitmuntend kabinet van prent-kunst ... alles by een verzameld, en nagelaten door wylen Jonkheer Menno Baron van Coehoorn*, Amsterdam, 1801., 11, dostupno na: <https://archive.org/details/frick-31072002712943/page/n13/mode/2up> (27. 4. 2021.).
- 48
Getty Provenance Index donosi čak 124 kataloške jedinice u kojima je Franzten naveden ili kao kupac ili kao prodavatelj, no bez poblizih podataka o samom trgovcu umjetninama. Usp. Frantzen, dostupno na: <https://piprod.getty.edu/starweb/pi/servlet.starweb> (27. 4. 2021.).
- 49
Sale Catalog N-18, Lot 0046, dostupno na: <https://piprod.getty.edu/starweb/pi/servlet.starweb?path=pi/pi.web> (27. 4. 2021.).
- 50
Sale Catalog N-160, Lot 0062, dostupno na: <https://piprod.getty.edu/starweb/pi/servlet.starweb?path=pi/pi.web> (27. 4. 2021.).
- 51
JUNKO AONO (bilj. 19), 67–72.
- 52
Isto, 65, bilj. 49.
- 53
»44. Le message. La jeune femme qui a fini d'écrire, est assise devant une table recouverte d'un tapis de smyrne. Elle est revêtue d'une superbe robe décolleté de satin bleu. Fond de draperie brune et porte laissant voir le ciel nuageux et le domestique qui apporte une chandelle allumée. Bois. 34,5 × 28,5 cm. Signé. Voir la reproduction. f. 1500; f. 2100.« Hofstede de Grootfiches, Moni. Louis de, baknummer: 176, fichennummer: 1345006, dostupno na: <https://rkd.nl/nl/explore/excerpts/341854> (18. listopada 2021.).
- 54
Louis de Moni, *Der Liebesbrief*, Neumeister, München, Alte Kunst, 21. ožujka 2018., aukcija br. 379, kat. br. 327, dostupno na: <https://www.neumeister.com/kunstwerksuche/kunstdatenbank/ergebnis/327-188/Louis%2Bde-Moni/> (27. 4. 2021.).

Summary

Iva Pasini Tržec

On the Provenance of Louis de Moni's Painting *Motherhood* at the Strossmayer Gallery of Old Masters

Based on archival documents, auction catalogues, and material traces on the back of the painting *Motherhood* by Louis de Moni (1698–1771), this paper determines the earlier provenance of the painting that has been in the collection of the Strossmayer Gallery of Old Masters of the Croatian Academy of Sciences and Arts since 1910 as part of a donation made by Aleksandra Mlinarić née Davydov. Its history can be traced back to 1767, when the collection of the art lover and collector Pieter van Capello was sold in Amsterdam. In the sales catalogue published for the auction held on May 6, 1767, *Catalogus van Schilderyen by een verzameld door een voornam Liefhebber (zynde, zo men zegt, den Heer Capello)*, the painting is identified under catalogue number 50. Afterwards, the painting was owned by Johan Aegidiusz. van der Marck

(1707–1772), de Moni's patron and the mayor of Leiden, whose collection was sold posthumously in Amsterdam in 1773 by the art dealers Hendrik de Winter and Jan Yver. The *Motherhood* was included in the sales catalogue of August 25 under catalogue number 205. It has further been identified under catalogue number 45 in the *Catalogus van een verzameling fraaije schilderyen door voornaame nederlansche en andere schilders, en een uitmuntend kabinet van prent-kunst ... alles by een verzameld, en nagelaten door wylen Jonkheer Menno Baron van Coehoorn*, published for the auction held on October 19, 1801 in Amsterdam. An excerpt from the sales catalogue of the collection of Baron Menno van Coehoorn (1730–1800), with a description and dimensions of the painting, has been preserved on the back of the painting *Motherhood*.

The established provenance has also contributed to our knowledge of the existence of a pendant to the *Girl with a Letter*, whose history the author has traced from the late 1660s to its sale in 1801, when the fates of the two paintings separated. The study of provenance has not only resulted in a list of the painting's successive owners, but has also made it possible to confirm the attribution to the painter Louis de Moni. Although he did not belong to the much-appreciated Golden Age of Dutch painting, Louis de Moni managed to acquire the status of the most faithful 18th-century successor of the "Leiden genre painting" of the 17th century, developing his own, original expression and copying genre paintings from the previous period in parallel. His style being largely in the tradition of the famous painter Gerard Dou and his school of painting in Leiden, Louis de Moni found his niche

on the market by consciously taking advantage of the popularity of 17th-century painting. The results of provenance research have shown that the painting *Motherhood* is an original contribution by Louis de Moni, which makes it stand out among the northern paintings of the Strossmayer Gallery for which it is largely possible to determine the model they followed. The article also complements our knowledge of the time when the painter was active and confirms the identity of a wide circle of acquaintances among the collectors with whom Louis de Moni associated as a painter, copyist, and art dealer.

Keywords: Louis de Moni, Strossmayer Gallery of Old Masters HAZU, Aleksandra Mlinarić née Davydov, Menno van Coehoorn, Johan Aegidiusz. van der Marck, Pieter van Capello